

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare DUMINECA

Prețul Abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an . . 10 coroane
" " " " pe $\frac{1}{2}$ an . 5 " "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " " " pe $\frac{1}{4}$ an 7 "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cu-
vinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor

Correspondențele se adresează redacțiunii
„FOAIA DIECESANĂ“;
cară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografeiei diecesane în Caransebeș

În era reformelor

II.

Așa dară ne trebuiesc preoți harnici, cari, precum zice sânta Scriptură, *să predice cuvântul lui Dumnezeu, fără să iee în considerare, dacă li ajunge sau nu timpul*; preoți, cari *să mustre, să certe, să îndemne cu toată răbdurea și învățătura*. Ar fi timpul suprem ca toți preoții noștri să gândească la canonul, ce zice, *ca preotul, care nu poartă grijă de popor și nu-l învață buna cinstire de Dumnezeu, afurisit să fie!*

Dar nu mai puțin este moralmente obligată și inteligența noastră, ca să ajute preoțimei la fereirea bisericii de influințele rele ale timpului, în care trăim. Biserica românească prin sute de ani a fost scutul națiunii noastre, și acuma cu drept cuvânt poate pretinde și biserica, ca națiunea, pe care o reprezintă astăzi inteligența noastră, să-i stee la îndemână în strimtoarea, în care se află.

Poporul nostru e un popor ușor de condus, dacă conducătorii li câștigă încrederea. Încrederea poporului însă nu se câștigă numai prin vorbe, fie ele cât de frumoase, ci și prin fapte. Mântuirea poporului nostru și, în cazul de care ne ocupăm, a bisericii noastre depinde dela vorbele și faptele conducătorilor lui, dela preoții și învățătorii și toți cărturarii noștri.

Aceștia să meargă cu exemplul înainte, poporul i-va urma și biserica, care astăzi e dusă în cercare, va scăpa sigur de cel rău.

Unde frunzașii poporului sunt la culmea chierării lor, acolo ispitele, ce au venit pe capul bisericii prin noavele reforme, nu numai că nu ne strică, ci din contră ne vor ajuta, ca să cultivăm pământul înțelenit din cauza noastră. Și apoi cine nu cunoaște rodul produs pe holda de țelină?!

*

Dar să ne rentoarcem la tema noastră, și să vedem, dacă din experiențele făcute în timpul, de când s'au introdus reformele, s'ar putea deduce, că acestea ar fi stricăcioase bisericii.

Am zis în rândul trecut, că bine ar fi, când creatorii reformelor și-ar vedea realizat primul lor scop, ce i-a îndemnat la crearea reformelor, adică apunerea neînțelegerilor confesionale. Da, să apună neînțelegerile acestea, locul lor însă să-l iee o acțiune comună în contra aceloră, cari pe față ori pe ascuns ar fi inimiții învățăturilor lui Cristos.

Un alt scop, pentru care s'au ținut reformele de binefăcări, a fost scăparea mulțimei de sub dogmele sau mai bine de sub disciplina bisericească, ce nu se mai potrivește cu spiritul timpului.

Oare sunt reformele pe cale să ajungă acest scop? Sau sunt macar motive, ce ne-ar îndemna să credem, că mulțimea — satisfăcând după putință legilor — se va lăpăda de învățăturile bisericii sale?

Nici vorba!

Căci ce s'a făcut până acum, în acest înțeles, prin reforme?

Toate confesiunile din patrie, până chiar și jidovii, s'au grijit, ca să prevină atacurilor, prin cari cu introducerea reformelor s'ar atăca dogmele sau disciplina bisericească.

Representanții naturali ai bisericilor și-au precizat, fiecare cum a aflat de bine, învățăturile bisericii sale amenințate prin reforme. Ne sunt încă în proaspătă memorie pastoralele iubiților noștri Prelați și instrucțiunea Consistoriului metropolitan. Și mulțimea a aprobat cu cuvântul și fapta pașii capilor săi bisericesci.

În ultimile zile ale lui Septemvrie, până când încă nu intraseră în vigoare reformele, număr neobicinuit de părechi, de toate confesiunile, se căsătoresc. Între aceste părechi, văzurăm persoane din toate stările și condițiunile societății, văzurăm per-

soane, cari fără reformele noauă, nu mai cereau binecuvântarea bisericească la trailul lor nelegiut de până atunci. Cunoaştem chiar un destinat matriculant, care n'a aşteptat să se căsătorească după rânduiala sa.

Oare se potriveşte această îmbulzală după binecuvântarea bisericească cu presupusa mare dorinţă de a scăpa de dogme, de disciplină bisericească?

Iar dela introducerea reformelor încoace, nu aflăm manifestaţiuni, din cari s'ar putea deduce, că mulţimea — cel puţin a noastră — doreşte se scape de biserică. Din contră ea de silă bucuos îşi împlinesce datorinţele faţă de lege, dar pare-că dela introducerea reformelor . . . şi mai mult ţine la cele bisericesci.

Acest fapt l-am putut observa la toate căsătoriile civile de până acuma începând cu cele din Moldova-noauă. Despre aceste prime căsătorii din Moldova-noauă s'a raportat la felurite ziare românesce şi străine şi noi reproducem următoarele după „Dreptatea“ :

„Vineri la 4 Octomvrie n. s'au prezentat la matriculant primii miri: Stefan de 40 de ani, Ioana de 46 ani; Costa cu Lisaveta mai tineri. Mirii în opinii încălţaţi, miresele desculţe. E drept. Dar', e zi de lucru, naţiunea 'şi face treaba, că-i poruncesce legea, apoi iar îşi caută de lucru, căci Duminecă au uspat, doară! Mirilor nici pe de parte nu le pică în minte să vină ei în paradă îmbrăcaţi. Dojană s'a pus pe miri pentru aceasta, şi în fine fibirëul a poruncit matriculantului: „În viitoriu în astfel de îmbrăcăminte murdare nu ai să le permiţi intrarea la acest loc; de azi înainte numai Duminecă nainte de a merge părţile la biserica lor, au să fie primite aici.“

Dar părintele Traian Oprea a mers în aceeaşi zi la matriculant, unde cerea ca mâne-zi Sâmbătă, să fie primite alte 2 părechi, în scopul încheierii actului civil. Matriculantul răspunde oficios, că are poruncă dela dl fibirëu, că numai Dumineca, şi anumit în podoabe au să-i vină căsătorinzii. Fibirëul a văzut pe părintele intrând, a şi alergat de pe afară cu gura deschisă să-şi re'noiască porunca.

Preotul îi răspunde calm: volnicie nebasată, Dle fibirëu! chiar aceasta poruncă, ce ai dat'o deja şi nainte de ameazi matriculantului, m'a chemat la acest loc şi anumit, ca să vă rog, să-mi arătaţi §-ul din lege, care dispune, ca cineva să vină aici cu podoabe la încheierea unui act civil?

— Nu-i §, dar' cere bunacuviinţă, ca la acest act să vină mirii îmbrăcaţi cinstit, altcum nu-i primim aici!

— Aşa! Dar' unde-i §-ul care obligă pe cineva la bunacuviinţă? Dle fibirëu, aceea este o calitate, carea dacă o poşede omul, este bine; de nu o are, nu i-o poţi impune! Mai întreb apoi: când sunt oarele oficioase ale matriculantului?

— Dela 8—12 şi 2—6 oare ziua.

— Deci, pe ce basă ceri, Dle fibirëu, ca să vină mirii numai Dumineca la actul civil?

— Ca să-mi vină încoaci cuviincios îmbrăcaţi!

— Cum să poate mai cuviincios — răspunde părintele — de cum erau mirii de azi? Sau doară ţi-e urft să vezi opinca lângă divanul roşu, pe care opinca l-a cumpărat? Dacă da, dă-le Dta ghete de lac, un frack şi klak, să-ţi faci paradă! Opinca e cinstită şi fala naţiunii, pe care nu-i bine s'o necinstiţi, căci e talpa ţerei!!! Te mai rog, Domnule fibirëu, să-ţi retragi şi porunca dată matriculantului, ca numai Dumineca înainte de actul sânt bisericesc să închee mirii actul civil, fiind-că pe lângă aceea, că nu ai drept'a dispune aşa, atacă legea şi credinţa mea plus obiceiurile ziditoare ale religiunii mele, cari sunt şi basa ordinii de stat. Actul cununiei la Români e legat din zori până 'n zori de datini, cari poate fi că Dvoastră le cualificaţi de superstiţiuni, dar' pentru legea mea acestea sunt ziditoare, şi ca păzitorul credinţei şi lelei neamului meu apelez şi cer, ca acestea şi în interesul hunei ordine a ţerei să fie susţinute cu atât mai ales, că însaş instrucţiunea şi legea, ce vă stă la mână, zice, că căsătoriile civile să se lege în timpul, care e potrivit cu referinţele locale.

După lungă dispută dl fibirëu permite că şi Sâmbătă şi ori în ce zi să încheie matriculantul actul civil de împărechiere.

Sâmbătă 2 miri şi mirese îmbrăcaţi ca la tîrg, şi din tîrg au legat actul civil. Dar' iarăş spurcăciune pe capul Domnilor, căci, hîrghiile de miri, după ce matriculantul îi declară de legiuiti, es afară şi unul apucă pe valea mare, altul pe valea mică, şi miresele ear acasă în a treia direcţiune, căci ele şed pe „frizëu“. Abia Duminecă după liturgie, după rostul preotului să recunosc una şi rămân nedespărţiţi.“

Eată cum înţelege poporul nostru emanciparea de cele bisericesci! Şi ca cei din Moldova au făcut mulţi — zic *mulţi*, pentru că nu toţi preoţii sunt ca părintele Oprea, din Moldova-noauă —, dintre cari s'au cununat până acuma . . . şi şi de acum înainte deviza noastră tot „fără podoabe, fără alaiu“ să fie, cu atât mai vîrtos, că la acestea, în urma unei ordinaţiuni noauă, nime nu ne poate constrînge.

Ca la noi şi la alţi compatrioţi de ai nostri, căci eată ce s'a întemplat în era reformelor într'un sat germân . . .

„Pe Nemţii cei blânzi şi pacinici din Nagy-Maros procedura lui Iacob Scheibner [jidán], comerciant de aici şi bogat virilist al comitatului i-a revoltat foarte. Pe Scheibner adecă l-a genat *crucificesul*, care se afla în sala cea mare a casei comunale şi a cerut nici mai mult nici mai puţin de cât, ca primariul comunei să-l iee jos; căci după ce va intra în vigoare căsătoria civilă, în sala aceea să vor cununa oameni de diferite religiuni, adecă şi jidovi. Stefan Niegreis, primariul comunal prima-dată nici n'a reflectat la vorba lui Scheibner. Credea că glumesce. La

1 Octombrie, când căsătoria civilă de fapt a intrat în viață, Scheibner a venit în sala primăriei, unde era chiar ședință. Spiritele și de altcum erau agitate. Oamenii veniseră chiar din biserică, unde parochul le cetise pastorală colectivă a episcopilor și le-a explicat legile cele noaue, pre cari și cei din N.-Maros le-au primit cu displicere, și amăriți au părăsit biserica. Astfel Scheibner a găsit comitetul comunal în cea mai rea dispozițiune, când eară ese cu dorința lui, ca să depărteze crucificsul din sală; el o pretinde aceasta, și dacă nu o fac — zicea el — va face pașii de lipsă la comitele suprem, și dacă e trebuință, chiar și la guvern, dar' el de acum înainte nu vrea să vadă acolo crucificsul.

La auzul acestora, cetățenii cei cu fețe rumeioare au devenit palizi, pe un moment s'a făcut liniște mormentală; indignarea, furia li-a luat graiul. Primariul a fost cel dintâiu care s'a ridicat; glasul neamțului liniștit tremura când zice următoarele cuvinte:

— *Jurăm pe Cristosul acela, că până vom trăi noi și urmașii noștri, om pământean nu va lua jos crucificsul de acolo!*"

Ca și când s'ar fi deslegat limbile așa s'a pornit torentul de cuvinte. Cassariul comunal a strigat către Scheibner:

— „Domnule, când ai venit aici în orașul nostru cu o bătă a mână, să umbli prin case, *sêrac ca un cerșitoriu*, nu te-ai împedecat de acel Cristos! Acum, că te-ai îmbogățit, și icoana Dumnezeului nostru vrei să ni-o dai jos?" „Și pe coroana regală să află crucea — zicea un jurat către Scheibner — și pe aceea ai vrea s'o iei jos?"

La aceasta Scheibner a răspuns cu un zimbet ironic ceea-ce într'atâta a infuriat pe membrii comitetului, de au vrut să-l atace, dar' norocos a scăpat... cu ferestrele sparte...

Și dacă vom merge pe calea apucată, apoi n'avem decât să ne mângăem în necazul nostru, produs prin noanele reforme, cari nu sunt decât un îndemn spre mai mare alipire către biserica noastră, către datinile și obiceiurile noastre strămoșesci.

Numai fruntașii noștri, preoți și mireni, să fie la locul lor!

† Episcopul Nectarie Dimitrieviciu

Luni dimineața a răposat pe neașteptate episcopul diecesei ortod. orientale sêrbesci a Vêrșetului. Casul morții a surprins pe toată lumea fiind că nime nu se așteptă la așa ceva, de vreme ce decedatul episcop era sănătos și încă în bune puteri, în etate de numai 55 de ani.

Prin moartea episcopului Nectarie Dimitrieviciu diecesa perde pe iubitul său episcop, iar episcopatul bisericii ortod. sêrbesci pierde pe unul dintre cei mai erudiți, prudenți și cualificați membri de cari dispune în timpul de față. Românii încă au motive de a regreta pierderea acestui episcop, fiind că în cauzele de despărțire hierarhică răposatul tot-

deuna îmbrățișa cu căldură propunerile membrilor delegațiunei române, cari tindeau la rezolvarea pe cale amică a cauzelor de controversă, în care privință răposatul era liberal și just.

Nectarie Dimitrieviciu a fost de origine din Becicherecul-mare, născut la anul 1840; școalele gimnasiale le-a studiat în orașul său natal, ear studiile juridice le-a absolvat la universitatea din Viena, la urmă cele teologice în Vêrșet. Sub episcopul diecesei de Vêrșet *Chengelaș* la anul 1864 Dimitrieviciu a fost promovat la gradul de protodiacon, la anul 1872 de archimandrit al Mănăstirei *Mesici*. La anul 1887 a fost ales și întărit de episcop al diecesei Vêrșetului, după ce archimandritul Lar. *Ravaraș*, fiind ales de episcop, nu a voit să se aplece condițiunilor ce, zice-se, i-s'ar fi pus din partea guvernului ungar, și astfel ar fi repășit, recte: n'a fost admis a depune jurământul.

Astfelu decedatul numai 7 ani a păstorit diecesa sa.

„Drept.”

Studiu

despre Celți și numele de localități

Dedicație P. S. S. Domnului Episcop NICOLAE POPEA

(continuare)

Fârlea, Furnea, Frateriu

Fârlea e valea, ce zace între dealul Planița și Carpenișul mare, mărginindu-se cu otarul Ciudanovețului, și Fârlea e cu livezi și păduri, astfel e un teren, ce zace între dealuri, zace nalt. Ogașul (pârăul) din aceasta vale se numesce: Ogașul Fârlii, sau ogașul Fârlea.

Numele Fârlea, ca teren ce zace nalt, purcede din bar deal și fiind-că b din bar trece în f, m, p, v, purcede din far deal și lle, loc, deci loc la deal, loc înalt. Încât, numele Fârlea îl luăm de nume de pârău, nu poate însemna tot aceea, ce înseamnă Fârlea, ca loc la deal, ci trebuie să însemneze apă, rîu; și numele pârăului trebuie să fie Fâr-lia, și purcede din far deal și lia apă mică, pârău; lia e compusă din li mic și a, sau aha, apă (W. Obermüller II. 221—229).

Toate ce le-am zis în articolul Barbura, despre bar ber, bir, bor, bur, deal, și ce le-oi zice în articolul Mă-rila despre mar, mer, mir, mor, mur, deal, se pot zice și despre far, și celelalte forme, cu înțeles de: deal, stêncă, vêrf, și ca adiectiv: nalt, mare. În acest mod, am dat ocașiune, ca fie-carele se poată explica numele locale din satul său, încât sunt identice cu acele aci înșirate. Din înțelesul numelor Fârlea se facem atari asemnări.

Farallon insulă spaniolă; precum am mai zis, insulele toate sunt dealuri eșite din mare și Farallon purcede din far deal, al mare, on loc; dacă numele e bine scris cu 2 l, atunci far deal, al mare, la loc, și on e superflu, căci înseamnă, loc. Farallones de los Frayles, trei insule spaniole mici și stêncoase; Frayles din fra deal yl din

ail, oil ttencă. Farley nume de familia din Dublin în Anglia; dar' e nume de sat, din far deal, le loc și y, loc, locuința, ce se adaugă la numele de orașe și sate. Astfel în acest nume readăm numele: Far-le din Măidan. Farleigh, Farlington sate în Anglia; Farlede sat în Franția; iată și aici de trei ori Far-le. Dar a din far se schimbă în celelalte vocale. Ferla orașei în Italia, Ferlach 2 sate cel de sus și cel de jos dela pârăul Ferlach; din fer deal, la loc și ach apă, deci apă din loc, teren de deal. Firlejow sat în Galția, firle=fârle, j literă legătoare, ow, dacă e pârău acolo, din abh apă, cum e ach în Ferlach, dacă nu e pârău, din aobh, aoih, de unde nemțescul Hof, curte. Forli provincie și district muntos în Italia, Furlo un pas în Apenini. Furle (furle sifal) e nume de familia rumânească în comit. Biorului.

În România se află Faurel deal în jud. Putna, și Faurul deal în jud. Mehedinț. Nici decum dela faur (covaciu) ci din far deal, și dacă dealul e nalt, el din il nalt, altcum din le loc; el în limba noastră pentru faur e diminutiv. Furu și Furul mic munte în jud. Buzău; nu din fur (lotru) ci din bar, far deal; în Furul, ul e articolul nostru, arătând pe dealul mic. Din formele ca, Fârle, cu bar sunt: Bârla, Bârlesci, Bârleți, Berlesci, Birlesci, dealul Borlei, astfel Borla e deal, Borlesci, Burilă mare și mic; Burla etc. Se pot asemăna toate numele, în cari se află: parla, marla și varla și sunt localități de dealuri sau de înălțimi.

Furnea e pârăul între Spinături și Groși și se varsă în râul Glădeș. Furnea ca nume de pârău porcede din bior, la Găllici și feor apă, riu, și ean mică, deci bior-an, feor-an pârău; furean. Vezi acele ce am zis la Buroni; și Furnea e identic cu burun, brun, Brumbach și s'ar putea numi și Furoni. Din furun a căzut u din urmă și s'a format furn. Far singur încă înseamnă apă, pârău și aceasta dovedește numele: Far-bach, For-bach, Fur-bach din țerile germane; astfel n în furn a putut rămănea numai din diminutivul an, un, căci încât n uneori porcede din an, on loc, sau întors na loc, e în numele deosebi de câte ori zac la deal, ori zac la apă.

Fure see lac în Dania; See înseamnă lac. Fures isvoare de ape minerale și lângă ele oraș în Franția. Furnari sat în Italia cu ape minerale; feor-an apă mică, ar loc i oameni; Furnas sat în Portugalia cu ape minerale, și sulfuroase tot aceea formă, dar as, dacă e vechiu înseamnă loc; Furnaux sat și Furnes or. în Belgia zace lângă un canal, ce curge în Veurne (=Beurne, Feurne) altul, la unirea a treor canale. Numele Veurne și Beurne e atâta cât Furn-ea. Furnes un teren în Anglia zace la țerm de apă, și aci n poate fi din on, na loc, cum pentru esemplu Fourmies or. în Franția la râul Halpe; four= apă riu, mi (=ma) loc.

Și din nume de deal încă se poate născă forma furn, baran, fair-ean la Găllici, deal mic, și din aceasta formă e p. e. Far-en-berg. Phorunna [for-un-na] or. vechiu în Thracia; dacă a fost la deal, atunci din for deal, un mic, na loc; dacă a fost la pârău din bior apă, an mică, na loc; Furnios, la Greci, Furnius la Latini nume personal.

Frateria, scris și Phrateria. Frateria după Ptolomeiu, un oraș în Dacia. Frater latinesce, frate românește dar nume local porces din frate, sora, tata, mama etc. nu se află nicăiri, deși în România se află localitățile: Fratesci, Frăție, Frațita, etc. Astfel frater din Frateria nu e latinesc, și acest nume e mai vechiu decât colonizarea noastră. Nu se știe, că zăcut-a la apă sau la deal, pentru-că derivațiunile sunt diferite,

Eu cred, că a zăcut la deal și atunci numele Frateria porcede din: barad, brad, brat, frat deal, er nalt, mare, și ia loc și în cazul acesta toate, ce am zis la Brad ca deal, se nimeresc și aci; Ephrata mai târziu Betlehem, azi Bet Lach'm, stă pe două colnice de 722 metri de înalte, împreunate prin un spate de deal; e mic, phrat deal, și ar trebui doi t, ca ta se însemne loc. În acest deal e peștera dela Vitileim. Dacă Frateria a zăcut la apă, atunci frat porcede din celticul, ffrwd, ffrwt, frond, ce înseamnă riu, er mare, ia loc, dar' ia e deosebi sufix pentru numele de țeri, de ținături. Din cuvintele celtice e azi numele Frat, în antichitate Euphrates un riu în Asia, eu aci înseamnă mare, phrat riu, e chiar numele Prut, râul dela otarul României spre Besarabia, și atunci Frateria a zăcut la un riu mare, căci er aci înseamnă mare; dar' de multe-ori pârăul mai mare decât celelalt încă se numesce apă mare.

Numiri asemenea sunt: Phraata or. în Media; Fratta sat în Ungaria, Frătăuț sat în Bucovina, Fratello sat cu vii, Fratta Magiore disric și oraș, Fratte Rosa sat cu struguri renumiți în Italia. Fratostița munte în județul Dolj; iară pentru apă: Frăție pârău în jud. Vâlcea, Fratta pârău în Italia, curge în Brento.

Gilia. Ordessus

La poala nordică a dealului Cioacă se începe pârăul Gilia.

Îmi saltă inima întelbind în operatul acesta atâtea nume locale frumoase și de interes pentru legătura limbii noastre, cu aceea celtică.

Gail, gil și giol la Găllici apă, pârău, riu: gail la Iri vapoare și gil apă. Gelchi la Galli a spăla, gill pârău, apă în cantitate mică; Gilles în Cumberland torente de munte, riu repedă. Galen la Baschi lac mic; goloa hidropiă. Gilga la Tatarii din Tobol, riu. Gille în Germania superioară, apă ce se scurge de undeva.

Formele numelor pârăielor sunt: gal, gel, gil, gol gul gyl, așa pentru nume din antichitate precum și de azi. Galaesus fluviu în Sicilia, Gallos fluviu în Britania; azi Galeso fluviu, curge în sînul Tarent. Gela riu în Sicilia, amintit încă de Thucidide, născut la 471 a. Cr. În Anglia, Gala riu, Galodhiels oraș la râul Gala, în Scotia. Gifford or. în Anglia la râul Baun; Argyllshire, sau Argyle un comitat în Anglia, o țară a Gălilor, din ar munte, gyll apă și shire e latinesce terra, deci țară la riu de munte. Dollgely, capitala în Nordwalleș la râul Wnjar, la piciorul dealului Cader Idris, Dol din dail= deal, gel riu, ly sau și numai y, loc, locuință, sat, oraș.

Galego fluviu în Spania, curge în Ebro; eg din Galeg e diminutiv. În Franția sunt formele: Gelie, Gilley, Gilly, în Belgia Gilly.

Galthera (der mic) curge în Schelde. Gailthal o vale în Carintia la râul Gail, la Romanii vechi s'a numit *Vallis Iulia*. Gelau în vechime Campus gelau un ținut în Unter-pusterthal, gel apa. au din va=ua, prejur, Gilge ramul sudic al râului Memce, Galga fluviu în Ungaria etc. În celtica de azi giol-au înseamnă râu mic, au e diminutiv, și de aci numele: Gallenbach, Gellenbeck, Glan, Glin etc., mai departe în celtica de azi aid (=ed, et) e sufix de diminutiv, și de aci gail-aid, giol-aid înseamnă pârâu, apă mică. Din acest aid=et, în numele de pârâie pe teritoriu românesc, ț și eț e sufix de diminutiv.

După aceasta instrucțiune să vedem numele pe teritoriul nostru. Lângă forma Gilia din Măidan în România e Ghile sat în jud. Băcău. Acuma fie-carele pricepe că Ghile înseamnă pârâu, deci Ghile nu e nume bun pentru sat; pentru nume de sat trebuie adaus lle=la, ly etc. deci în limba noastră: Ghil-a, loc la apă. Lângă satul Ghile trebuie să fie pârâu și doară chiar Ghile, dar așa e cu enlegerea rea a numelor locale. Gailil, lac în județul Bolgrad, gil apă, il mare. Gilesei sat în jud. Buzău. Gilort râu isvorește din coasta petroasă și se varsă în Jiu. Gilort, nu e nume de râu ci de terenul muntos al Gilului; gil apă râu, ort din ard, teren nalt aspru muntos; numele de râu ar trebui să fie: Ort-gil cum vâzurăm mai sus formele din țara Celților: Ar-gyl, Dol-gel. Ort din ard, airde, de unde latinul arduus, ce în vechime se află în numele Ordessus râu în Dacia, (Ord=ard teren de munte și ais apă râu), amintit de Herodot, și azi se află în numele: Orzesci, Ozoaie, Ordorean etc. Gilt în jud. Mehedinț; gil apă, t din ta teren, prejur, loc. Goliuța lac în jud. Dolj; diminutivul țu nu e bun pentru nume de lac, căci lacul e apă mare; dar e format din Gol apă, at prejur teren teren (ce e p. e. în Carp-at) și ia loc. Giula pârâu lângă satul Orzesci.

Dar' să auzim! g trece în j (zs) și se află formele de nume de pârâie, de râuri, de ape în jal, jel, jil, jol, jul. În Spania râul Galego (eg diminutiv) și Jalon (on diminutiv). În Dalmația Gelsa se numește și Jelsa și Ielsa. Jilveo fluviu în Spania curge în Ebro. Joliba și Jolimetz sate în Franția; unde ba înseamnă loc, metz e loc măsurat lângă râu. Colo mai sus vâzurăm: Vallis Julia, numele latin pentru Gailthal (thal nemțește vale) Julbach pârâu și sat în Bavaria; Nemții cătră pârâul Jul au adaus bach, ce înseamnă pârâu. Să vedem numele frumoase din România!

Jaleș pârâu curge în Jiu. Eș asemenea înseamnă apă, ca p. e. în Mur-eș, Seb-eș etc. Pe teritoriul nostru eș se află adeseori. Jieț pârâu se varsă în Jiu; eț în Jieț e diminutivul aid ait=et, eț ce l'am mai arătat; forma originală: gil-aid, din carea g în j, l s'a înmăiat, și pentru aceasta bine scris e. Jiie-eț; Jiu asemenea e din Gil-u, deci Jiui și nu Jiu. Jil râul în comitatul Huni-doarei, Jilețul curge în Jil; Jily [Zsily] 2 comune. Jilava

sunt trei sate, din gil apă pârâu și ba=va, ca Joliba în Franția. Jilov un tîrgușor, ov din aoihb, curte. Jilțu 6 pârâie în jud. Mehedinț, din gil și ait=et-eț ț diminutiv; forma vechie: Gil-aid, Gil-et. Mai poate avea cineva îndoială, cum că pe aceste teritoare, nu au locuit Celții? mai poate avea cineva îndoială despre anticitatea acestor nume și despre susținerea lor prin noi, în timp de 2000 de ani! Mai poate avea cineva îndoială, despre adevărul ce l'am descoperit eu!

Dr. At. Marienescu

(Va urma)

Prelegeri din teoria muzicii

făcute pentru elevii institutului pedagogic-teologic din Caransebeș

Semne dinamice

Precum tonurile singuraticе, așa și grupe mai mari de tonuri, vin esecutate mai mult ori mai puțin tare.

În muzică deosebim cinci grade ale tăriei tonului, care sunt:

1. *pianissimo*, scurtat *pp.* de tot încet (slab).
2. *piano* scurtat *p.*, încet (slab).
3. *mezzoforte*, scurtat *mf.* pe jumătate de tare.
4. *forte*, scurtat *f.* tare și
5. *fortissimo* scurtat *ff.* de tot tare.

Pentru însemnarea trecerii gradate și nemarcate dintr'un grad de intonare mai slab la unul mai tare se întrebunțează semnul $\llcorner$ și se răspunde *crescendo*; pentru trecerea dintr'un grad de intonare mai tare în unul mai slab se scrie semnul $\lrcorner$ sau cuvântul *decrescendo*. La sfârșitul propozițiilor muzicale, și mai ales la finea unei compozițiuni, se folosesc următorii termeni:

diminuendo, *calando*, *perdendosi*, *smorzando*, *morendo* etc.; acestia înseamnă că tempo se fie tot mai încet și gradul de intonare tot mai slab.

Legato

Semnul *legato* este o linie curbă $\frown$ sau $\smile$, care se pune deasupra și desubtul notelor și înseamnă, că notele cuprinse sub semnul *legato* au să fie esecutate cu toată precizitatea, sub ceceae să înțelege că durata notelor trebuie ținută acurat.

Donă note de o înălțime egală, împreunate cu semnul *legato*, se esecută așa: nota cea dintâi se prelungește cu atâta, câtă durată represintă nota a doua.

Cuvântul legato se poate imputernici prin atributul *assai*. *Tenuto* scurtat *ten* se înseamnă și prin — sau $\cdot \cdot$ care se scriu asupra notelor singuratice și înseamnă că notele au să fie executate cu toată esactitatea ca și la legato, însă și în egală tărie a tonului.

Pentru accentuarea tonurilor singuratice se mai folosesc semnele < și >, care au același înțeles ca *crescendo* și *decrescendo*.

Despre staccato

Contrastul cuvântului legato este cuvântul *staccato*, care se înseamnă prin puncte . . . sau virgule ' ' ' sau prin semnul legato împreună cu *staccato* . . . Cea dintâi manieră este *staccatul propriu*; maniera a doua se numește *staccatissimo* și a treia *portamento* (*staccato legato*).

Aceste semne se scriu deasupra notelor și înseamnă, că tonurile acelor note trebuie executate mai scurt decât cum indică forma notei. Tonurile, care vin a se executa *staccato*, pierd jumătate din durata sunetului lor, cele prin *staccatissimo* pierd trei părți din patru, cele cu *portamento* a patra parte, iar restul până la durata notei se consideră ca pauză.

Aceste trei maniere se pot scrie numai deasupra notelor de o durată mai mică, începând de la un pătrariu.

se scrie

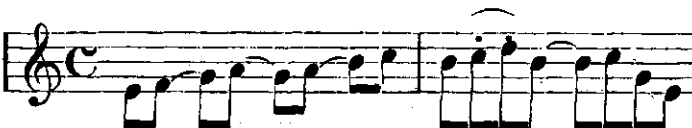

Syncopa

Unirea accentului arsis cu thesis într'un ton se numește *syncopă*. În cazul acesta partea arsis se aude ca thesis și viceversa.

Syncopă se mai naște prin executarea tonurilor în legato ori prin portamento; nu este însă așa de marcantă ca în casurile premergătoare.

Scară (Gama)

Succeșiunea tonurilor, care urmează unul după altul în mod consecutiv între marginile unei octave, o numim *scară*.

În diferite timpuri și la diferite popoare s'a împărțit spațiul octavei în mod felurit, din ceace s'au născut multe scări.

În muzica de acum cunoaștem scară diatonică, cromatică și cromatico enharmonică.

Sub *scara diatonică* înțelegem scara, care se compune din trepte întregi și semitrepte. Aceste pot avea diferite succesiuni. Scara aceasta este două feluri: felul *Major* și *Minor* resp. Dur și Moll

Scara diatonică cu succesiune: 1, 1, $\frac{1}{2}$, 1, 1, 1, $\frac{1}{2}$, ceace se esplică, că depărtarea între tonul I și II, II—III, IV—V, V—VI, VI—VII, este de o treaptă întreagă, iar între III—IV, VII—VIII e depărtarea de o semitreaptă, se numește *scară majoră* (Dur).

(Va urma)

Varietăți

Scire personală. Prea Cuvioșia Sa Părintele Arhimandrit *Filaret Musta* a plecat cu trenul de Joi sara spre Vêrșet, pentru de a reprezenta pe Prea Sântia Sa Părintele nostru Episcop *Nicolae Popea* și pe Venerabilul Consistoriu diecesan la înmormântarea decedatului Episcop sêrbesc al Vêrșetului, Nectarie Dimitrieviciu.

De ale Antisemiților. Femeile creștine din Viena au aranjat o mare demonstrațiune în contra jidovilor. Preste 20.000 de femei s'au adunat în una din zilele săptămânei acesteia într'o sală din Prater. Adunarea plănuită a fost disolvată de poliție din cauza mulțimei femeilor. După disolvare femeile au cutreerat mai multe strade ale capitalei insultând tot, ce e jidovesc. — În Fertő-Sz. Miklós — i-se depeșază Tribunei — mulțimea ațităată a spart în școala poporală ferestrele, ușile, scăuniile și s'a îndreptat apoi spre casele, unde locuiesc jidovii, spărgând și acolo ferestrele. Într'o locuință s'a și pușcat.

Congregațiune restauratoare se va ținea pentru comitetul Caraș-Severin în 17-lea Decembrie a. c. la $\frac{1}{2}$ 10 ore a. m. în sala cea mare comitatensă.

Societatea acad. „Iunimea“ aduce la cunoștință, că în ședința sa generală ordinară din 25 Noembrie 1895 comitetul ei fu constituit în următorul mod; Președinte: Iorgu Toma stud. jur. Vice-Presed.: Mihaiu Ivaniuc-Ionescu stud. jur. Secretariu I.: Radu Sbiera. stud. fil. Secretriu II.: Ion Avram. stud. jur. Casariu: Anton Șesan. stud.

jur. Controlor: Temistocle Bocance. stud. jur. Bibliotecariu: Longhin Miroroviciu. stud. jur. Econom: Victor Piotrovski-Petrescu. stud. jur. Cernăuț în 26 Noemvrie 1895. Președintele: *Iorgu Toma*. — Secretariu: *Radu Sbiera*.

Societatea acad. „Junimea” invită la sărbătura aniversării a XVIII a fundării sale, care va avea loc Luni în 4/16 Decemvrie a. c. în sala filarmonică. Începutul la 8 oare seara. Cernăuț, în Decemvrie 1885. — Pentru comitet: *Iorgu Toma* stud. jur. președinte. — *Radu I. Sbiera* stud. fil. secretariu.

Bibliografie. A apărut: Lucrul manual educativ, cursuri extraordinare (ținute de *George Moian*, profesor la școala normală de institutori și profesor la seminarul central București.

Deposit: E. Graeve & Comp București. Prețul 1 leu.

Carte de citire pentru clasa IV gimnasială, reală și pentru școlile superioare de pe fete de Virgil Onițiu directorul gimnasiului român din Brașov. Editura librăriei *Nicolae Ciuucu* Brașov. 1895. Prețul 1 fl. 30.

Dare de samă și mulțămintă publică (cont. din Nr. trecut). Prin lista Nru 16 purtată de elevul Iancu Ișfan s'a adunat suma de 12 fl. 40 cr.; dela următorii Domnii din Bocșa română: Ioan Popoviciu senior preot 50 cr.; Ioan Popoviciu jun. preot 40 cr.; Comuna bisericască 50 cr. Simion Oance epitrop 30 cr.; Trifu Jeba epitrop 30 cr.; Alexie Popescu preot 50 cr.; Ioan Băros econom 10 cr.; Demetriu Pruneș inv. 50 cr.; Damaschin Gruescu inv. 50 cr.; Constantin Murariu econom 1 fl.; Geoge Pârnu zidar 50 cr.; Petru Murariu student 20 cr.; N. I fl.; Constantin Oance econom 50 cr.; Un creștin 50 cr.; Alt creștin 50 cr.; Nicolae Cocișiu econom 50 cr.; Isaia Oance econom 20 cr.; Moise Crina 50 cr.; Petru Ciolac econom 20 cr.; Trifu Oancea econom 20 cr.; Constantin Ciula econom 50 cr.; Pau Stanciu econom 20 Ioan Simu econom 20 cr.; Petru Jura econom 20 cr.; Nicolae Huma econom 10 cr.; Maxim Oance econom 10 cr.; Costa Ciula econom 20 cr.; George Vuc comerc. 1 fl.; fl.; Petru Pârnu econom 20 cr.; Nicolae Gașpar 20 cr.; Const. Fina 10 cr.

La lista Nr. 17 purtată de elevul Nicolae Ivanescu au contribuit Domnii Nicolae Trimbițoiu inv Grădișce 1 fl.; apoi Domnii din Marga: Aligmid 1 fl.; Adam inv. pensionat 50 cr.; Jompan jurat 20 cr.; Biserica locală 1 fl.; Nica Moroniu epitrop 50 cr.; Antonie Mihuț silveri 30 cr.; Heinric Kugl comerc. 30 cr.; Iovan Margan jurat 20 cr.; Noilă Găina econom 10 cr.; Petru Olariu econom 10 cr.; Ioan Jompan econom 50 cr.; Heger Lau comerc. 1 fl.; Emilie Kugl comerc. 20 cr.; Catarina Vais comerc. 30 cr.; Constantin Margan econom 20 cr.; George Ivanescu preot 1 fl.; Balia preot 20 cr.; preste tot sa adunat suma de 8 fl. 70 cr.;

Lista Nr 18 lipsesce.

Prin Lista Nr. 19 purtată de elevul Alexandru Muntean sa colectat suma de 7 fl. 60.; dela Domnii N. Goldiș profesor Seleuș 50 cr.; G. Bărăbas inv. Chitighaz 20 cr.; Victoria L. Sucișu Sistaroveț 1 fl.; Iulian Barzu inv. Sistaroveț 40 cr.; Iulia Doje Lipova 1 fl.; Iuliu

Tuducescu Lipova 1 fl.; Iosif Sucișu preot Lipova 50 cr. Maria Simon Lipova 1 fl.; Ana Fizeșan Sat-Chinez 50 cr.; Emilia Giuchiciu Sat-Chinez 50 cr.; Dr. Aureliu Halie medic Barta 1 fl.;

Lista Nr. 20 lipsesce.

La lista Nr. 21 purtată de elevul Ioan Pincu au contribuit următorii Domni din Cacova: Martin Pincu preot 50 cr.; Traian Linția inv. 50 cr.; Fotie Adamescu preot 50 cr.; Ofelia Achimescu 1 fl.; Dr. Al. Coca not. 1 fl.; Geza Dascoviciu apotecar 20 cr.; Toma Stanca negustor 1 fl.; Iova Samaila epitrop 50 cr.; Vichente Samailă econom 50 cr.; Alexa Linția argăsitor 30 cr.; Mateiu Dragu econom 15 cr.; Iosif Fîrea econom 20 cr.; Iosif Micu econom 20 cr.; Pavel Bordan econom 20 cr.; Iova Tămaș econom 20 cr.; Iosif Negrie econom 20 cr.; Pavel Nedelcu econom 10 cr.; Dionisie Crenian ospătar 50 cr. Martin Marcu econom 20 cr.; Ion Mușă econom 10 cr.; Nicolae Caiman econom 20 cr.; Avram Cuzma econom 10 cr.; George Ciorman econom 10 cr.; Pavel Ciorogariu econom 10 cr.; Ioan Ciorogariu econom 10 cr.; Iovan Stancu econom 10 cr.; Iosif Ciorogariu econom 10 cr.; Vasilie Firca econom 10 cr.; Adolf Hobb comerc. 50 cr.; George Ambruș econom 20 cr.; George Marco econom 10 cr.; Dimitrie Fiat amplotat 20 cr.; Nicolae Straița econom 10 cr. Iosif Imgel ospătar 20 cr.; Iosif Pocorni morariu 20 cr.; George Guga econom 10 cr.; Matei Crcioban econom 10 cr.; Pascu Goilă econom 10 cr.; Petru Argave econom 25 cr.; Pau Miuța econom 10 cr.; Costa Miu econom 10 cr.; Zenovie Miu econom 10 cr.; Maria Miu econom 10 cr.; Ioan Cheva argăsitor 10 cr. peste tot sa adunat suma de 11 fl. 50 cr.;

(Va urma)

Librăria diecesană are mare deposit de ceruse „Koh-i-nor.”

Nr. 6090. 1895.

Publicațiune

Din partea magistsatului orășenesc se aduce la cunoștință publică, cumcă pertractarea pentru esarendarea dreptului de încassarea taxelor de târg orășenesci se va ținea în 21. Decemvrie 1895 dimineața la 10 oare în sala magistratului.

Dreptul acesta se va esarenda pe trei ani începând dela 1. Ianuarie 1896.

Prețul eschiamățiunei e staverit cu 7000 fl. și condițiunile mai deaproape a licitațiunei și a contractului se pot vedea la primariul orăș. pe timpul oarelor oficioase.

Caransebeș, în 5. Decemvrie 1895.

[92] 1—2

Burdia,
primariu s.

Concurs

Să escrie concurs pentru postul de capelan pe lângă neputinciosul paroh Iosif Munteanu dela parohia de clasa a II din Vranîu cu termen de recurgere de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană”.

Emolumentele împreună cu acest post sunt a treia parte ($\frac{1}{3}$) din toate venitele parohiei susnumitului paroh, și anume:

1. din sesiunea parohială constatătoare din 30 jugere.
2. din plațul parohial și grădina întregitoare.
3. din birul dela 180 case,
4. din stola usuată.

Recurenții calificați sunt avisați, ca recursurile lor ajustate cu documentele prescrise, și adresate comitetului parohial să le substearnă protopresbiterului Filip Adam în Iam, în termenul susindicat, având dârși a să înfățișa în sânta biserică locală în vr'o Duminecă sau sârbătoare.

Vranii în 3 Novembre 1895.

[89] 2-3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: *Filip Adam*, protopresbiter.

Concurs

Pe baza ordinăciunii Venerabilului Consistoriu diecesan din 11 Octomvrie a. c. Nr. 3054 Șc. să escrie concurs pentru ocuparea definitivă a postului de învățatoriu la școla confesională gr. or. rom. din Broșteni, protopresbiteratul Oraviței, cottul Caraș-Severin, cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt:

1. Salariu în bani gata 310 fl.
2. Scripturistica învățatoriului 8 fl.
3. Spesele de conferințe 10 fl.
4. 2 jugere de pământ de arătură.
5. Cortel liber cu grădină intravilană.
6. 5 orgii de lemne, din care are a să încălzi și școla.

7. Dela morți 40 cr.

Să obsarvă că $\frac{2}{3}$ din salariu dinpreună cu paușalele de funcțiune va primi alesul și întăritul învățatoriu, eară învățatoriu Martin Boghia până la pensionarea sa va avea se capete a treia parte din salariu.

Doritori de a ocupa acest post au să-și înainteze recursurile cu documentele necesare adresate comitetului parohial la oficiul protodresbiteral din Oravița.

Recurenții sunt poștiți să se prezenteze în vr'o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică, dar nu în ziua alegerii

Alesul învățatoriu este îndătorat a purta cantoratul și scripturistica comitetului parohial, precum și sâcoțile cultului.

Broșteni, din ședința comitetului parohial ținută la 30 Octomvrie 1895.

[87] 2-3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Concurs

Pentru ocuparea postului de învățatoriu la școla confesională gr. or. din Terova, protopresbiteratul Bocșei-montane, să escrie concurs de nou cu termenul de o lună dela prima publicare pre lângă emolumentele acestea;

1. Salariu anual de 300 fl.;
2. 3 jugere de pământ;
3. Cuartir corespunzătoriu în edificiul școlai;
4. 8 metrii de lemne pentru învățatoriu și 8 metrii pentru școală;
5. Pentru scripturistica 5 fl.
6. Pentru participarea la conferințe și adunarea generală, când va participa 12 fl.
7. Dela înmormântări mari 50 cr. eară la cele mici 30 cr.

Dela recurenți să poftesce să se prezenteze odată în biserică, eară recursurile ajustate după prescriese regulamentului, le vor înainte P. On. Oficiu protopopes concerninte.

Terova, din ședința comitetului parohial ținută în 15 Octomvrie 1895.

[86] 3-3

Iul. Bumbescu
președinte.

Ioan Franțiu
not. comit.

În conțelegere cu mine *Maxim Popoviciu* ppbiter.

[86] 4-6

Prima fabrică
pentru
oroloage de turnuri
a lui
Emil Schauer
în Viena, VII., Bernardgasse 26, g.
Tariful prețurilor și specificațiune de spese
se trimitt gratis.